

ГРОШОВО-КРЕДИТНЕ РЕГУЛЮВАННЯ У МЕХАНІЗМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МАКРОЕКОНОМІЧНОЇ СТАБІЛІЗАЦІЇ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ (за матеріалами наукової конференції)

19–20 березня 2013 року в Тернопільському національному економічному університеті відбулася Всеукраїнська наукова конференція студентів, аспірантів та молодих учених “Грошово-кредитне регулювання у механізмі забезпечення макроекономічної стабілізації та ефективності функціонування банківської системи України”, організована кафедрою банківської справи та студентськими науковими гуртками кафедри “Банківський аналітик” і “Грошова парадигма”.

У рамках наукового заходу розглядалися ключові проблеми грошово-кредитного регулювання в Україні, основні підходи до ведення монетарної та антикризової політики провідних центральних банків світу, шляхи підвищення ефективності діяльності вітчизняної банківської системи та напрямки забезпечення її фінансової стійкості.

У роботі конференції взяли участь представники двадцяти вищих навчальних закладів України.

Із вступним словом виступила ведуча конференції, к. е. н, доцент кафедри банківської справи **Ольга Олегівна Іващук**, зазначивши, що невід’ємною складовою теорії та практики макроекономічної політики є грошово-кредитне регулювання. В умовах впливу світової фінансової кризи виявились проблеми в грошово-кредитній системі України, зокрема скорочення банківських ресурсів, неповернення депозитів та кредитів, банкрутство значної кількості банківських установ, що обумовили необхідність посилення заходів монетарної політики. Ольга Олегівна підкреслила актуальність теми конференції, наголосивши, що сьогодні особливої уваги потребують питання, пов’язані з узгодженням монетар-

ної та фіскальної політики в контексті забезпечення макроекономічної стабільності, застосування дієвих заходів антикризового регулювання, врахування світового досвіду грошово-кредитного регулювання та напрямків його адаптації до вітчизняних реалій. Тому метою конференції є обговорення актуальних для України питань монетарного регулювання та розроблення практичних рекомендацій.

Із вітальним словом до учасників конференції звернувся виконуючий обов’язки ректора Тернопільського національного економічного університету, д. е. н., професор **Андрій Ігорович Крисоватий**, відзначивши, що саме такі заходи національного рівня дають можливість студентам гармонійно

розвиватись, пізнавати ази економічної науки та використовувати їх у майбутньому. Саме таким науковим заходом є конференція, яка організована кафедрою банківської справи факультету банківського бізнесу. Андрій Ігорович зауважив, що макроекономічна стабільність є запорукою економічного зростання, а тому єдність монетарної та фінансової політики повинна бути синхронною, а забезпечення відсутності значних коливань валютного курсу та процентних ставок повинно здійснюватись виваженими кроками. Нові парадигми грошово-кредитного регулювання дадуть змогу для розбудови підходів макроекономічної стабільності. Андрій Ігорович у подальшому побажав учасникам конференції плідної роботи та бути фахівцями своєї справи.

Д. е. н., професор, проректор з наукової роботи **Зеновій-Михайло Васильович Задорожний** привітав учасників конференції, відмітивши, що обрана тема наукового заходу набуває особливої актуальності в сучасних умовах, оскільки фінансові явища беруть свій початок з банкрутства великих та системних банківських установ. Тому за відсутності належного грошово-кредитного регулювання неможливим є й ефективне функціонування банківської системи. Зеновій-Михайло Васильович побажав гарних виступів, вагомих наукових напрацювань та обміну досвідом студентам і молодим ученим, яким не байдужий розвиток нашої держави.

З вітальним словом до учасників зібрання виступив **Богдан Любомирович Луців**, д. е. н., професор, проректор з науково-педагогічної роботи (міжнародні зв'язки), привітавши студентів з інших університетів, а також студентів факультету банківського бізнесу, а саме студентські наукові гуртки кафедри банківської справи "Банківський аналітик" та "Грошова парадигма". У своєму виступі Богдан Любомирович підкреслив,

що на факультеті банківського бізнесу не погасла іскорка науки, саме кафедра банківської справи сприяє цьому та зацікавлює студентів до вирішення важливих питань економічного розвитку. Відзначено, що обговорення має вдало обрану тему, оскільки стійкість банківської системи – запорука макроекономічної стабільності, необхідної для України. Богдан Любомирович побажав учасникам сміливості у пошуках істини та гарних вражень від наукового заходу.

Декан факультету банківського бізнесу, к. е. н., доцент **Василь Онуфрійович Ткачук** наголосив на тому, що наукова діяльність студентів є невід'ємною складовою підготовки висококваліфікованих фахівців. Конференція є саме тим заходом, який сприяє розвитку високого рівня професіоналізму, комунікабельності, дає змогу проявити організаторські здібності, а насамперед навчає роботи в колективі, що є необхідним для працівника банківської сфери. Василь Онуфрійович привітав учасників наукового заходу та побажав, щоб усі думки, які викладені у книгах, були основним капіталом, а думки, висловлені на їх основі, були відсотками до нього.

Д. е. н., професор, голова Ради молодих вчених **Григорій Леонардович Монастирський** привітав учасників конференції та зауважив, що, можна здобути значний багаж знань в книгах, на лекціях, проте саме конференції дають змогу почути нові думки, сприйняти їх, обговорити в процесі дискусії та реалізувати у майбутньому. Таку можливість надає наш університет, котрий є національним не лише за статусом, а й за роллю, яку виконує у науковому просторі. Відтак, необхідно продовжувати традицію проведення конференцій, які уже є невід'ємною складовою розвитку нашого навчального закладу.

У ході пленарного засідання було заслухано 6 наукових доповідей. Зокрема, із

доповіддю “Особливості реалізації інструментів грошово-кредитної політики Національного банку України” виступила **Олена Рихлівська** (студентка факультету банківського бізнесу ТНЕУ, учасник наукового гуртка “Грошова парадигма”), відзначивши, що сьогодні в розвитку економіки України відбулося істотне зниження обсягів виробництва в основних секторах економіки, що формує нові вимоги до грошово-кредитної політики, які полягають у необхідності стимулювання внутрішнього ринку через регулювання грошового обігу. Відтак, в Україні, починаючи з 1992 року і дотепер, обов’язкові резерви є домінуючим інструментом монетарної політики, суть якого полягає у встановленні для комерційних банків обов’язкової норми ресурсів, які вони зобов’язані зберігати в центральному банку. Також доповідач відмітила, що на сучасному етапі розвитку економіки для забезпечення цінової стабільності виникає потреба в наданні пріоритетності процентній політиці, а саме рефінансування банків потрібно зробити головним каналом грошової пропозиції, а основним інструментом регулювання – облікову ставку процента. Підсумовуючи, Олена зазначила, що основним напрямом удосконалення політики облікової ставки і механізму рефінансування слід вважати розширення можливостей комерційних банків отримувати кредити в Національному банку, однак це є можливим лише за умов зміни пріоритетів у його кредитній активності з ринку держоблігацій на позичкові операції з комерційними банками.

Катерина Новацька (студентка факультету банківського бізнесу ТНЕУ, учасник наукового гуртка “Грошова парадигма”) виступила з роботою на тему: “Напрями оптимізації взаємодії банківського та реального сектору економіки”, у якій проаналізувала динаміку кредитів, наданих нефінансовим корпораціям, за цільовим спрямуванням,

динаміку вартості позикових ресурсів для підприємств та позички нефінансовим корпораціям за термінами погашення. Відтак доповідач визначила, що на макроекономічному рівні заходи щодо оптимізації кредитної діяльності банківської системи мають бути спрямовані на забезпечення її стабільної роботи і недопущення підриву ліквідності. На мікроекономічному рівні оптимізація кредитної діяльності повинна бути спрямована на: розширення об’єкта кредитування й ефективного аналізу кредитоспроможності потенційних позичальників; здійснення посиленого контролю за цільовим використанням кредиту на виробничі потреби реального сектору економіки; проведення постійного моніторингу кредитного портфеля, який охоплює всі етапи, від підготовки й видачі кредитів до повного його погашення.

Про незбалансованість попиту та пропозиції на валютному ринку розповів **Богдан Дуда** (аспірант кафедри банківського і страхового бізнесу Львівського національного університету ім. Івана Франка) у доповіді “Регулювання попиту та пропозиції іноземної валюти на валютному ринку України”. Доповідач відмітив, що перевищення попиту іноземної валюти над її пропозицією спричиняє девальваційний тиск на гривню і за фіксації курсу (як це де-факто має місце в Україні) призводить до розтрати золотовалютних резервів. Тому для досягнення рівноваги на валютному ринку НБУ використовує економічний та адміністративний інструментарій, який часто не є коректним до ситуації, що склалася, а тому досягнення поставлених результатів нерідко має побічні дії для економіки. Підсумовуючи, Богдан відзначив, що за умов регулювання попиту та пропозиції іноземної валюти на валютному ринку України необхідно: відмовитися від ревальвації та девальвації гривні; а здійснювати комплекс економічних заходів для врівноваження сальдо пла-

тіжного балансу; валютні інтервенції мають заздалегідь насичувати валютний ринок необхідною валютою та попереджувати валютні коливання; управління золотовалютними резервами має бути спрямоване на нарощування золотого запасу та диверсифікацію його структури тощо.

Із доповіддю “Позитивні та негативні наслідки присутності іноземного капіталу в банківській системі України” виступила **Наталя Коцюрба** (студентка факультету банківського бізнесу ТНЕУ, учасник наукового гуртка “Банківський аналітик”), підкресливши, що активність іноземних банків на ринку банківських злиттів та поглинань тривала до світової фінансової кризи 2008 р. Протягом 2008–2010 рр. іноземні інвестори виступили ініціаторами консолідації банківського капіталу за рахунок поглинання українських банків, оскільки мали більше можливостей та коштів для укладання угод з купівлі банків. Однак вже протягом 2011–2012 рр. міжнародні фінансові групи активно перетворилися на продавців українських банків. Відзначено, що існують позитивні та негативні тенденції щодо присутності іноземного капіталу, однак однією з найбільших небезпек є встановлення контролю за банківською системою України з боку іноземних власників вітчизняних банків. Тому вирішення питання про форми та масштаби розширення присутності іноземного банківського капіталу на ринку банківських послуг повинно бути підпорядковане стратегічним цілям соціально-економічного розвитку.

Альона Суторміна (аспірант кафедри менеджменту банківської діяльності Київського національного економічного університету ім. Вадима Гетьмана) виступила із роботою “Зовнішній борг як індикатор платоспроможності країни” та зазначила, що через нерівномірність розвитку національних економік, нестачу власних ресурсів для його фінансування та незбалансованість

поточних платежів фінансова взаємозалежність країн поглиблюється, а економіка більшості з них набуває боргового характеру. Значний вплив на платоспроможність країни має зовнішній державний борг, оскільки збільшення суми заборгованості та недосконале управління нею спричиняє залежність України від зовнішніх джерел фінансування. Альона визначила, що основним чинником зростання номінального обсягу зовнішнього боргу в поточному році (на 6,2 млрд. дол. США) є значні залучення підприємств реального сектору економіки. Загалом розмір державного боргу України не є великим порівняно з розвинутими країнами, але темпи його зростання виглядають небезпечними. Відтак, необхідно розробити комплексну систему показників, які, окрім загальної платоспроможності та тимчасової ліквідності, включали б також індикатори гранично безпечного боргового навантаження на бюджет.

Про інновації у сфері банківської діяльності розповів **Іван Шматько** у доповіді “Доповнена реальність у сфері банківського обслуговування” (студент факультету банківського бізнесу ТНЕУ, учасник наукового гуртка “Банківський аналітик”). Зауважено, що на сьогоднішній день банки вкладають немалі кошти у вдосконалення своїх технологій, щоб не втрачати передових позицій. За таких умов доцільним є використання технології доповненої реальності в банківській сфері. Доповнена реальність (augmented reality, AR) – це складова частина змішаної реальності, до якої також належать “доповнена віртуальність”, іншими словами, це комбінація реальності з віртуальними елементами. Іван також запропонував використовувати окуляри із AR технологією, за допомогою яких з доповненою реальністю покращиться якість та швидкість роботи обслуговуючого персоналу банку, що важливо для кожного клієнта.

Таким чином, впровадження окулярів з доповненою реальністю у сферу банківського обслуговування зацікавить клієнта, оскільки працівник зможе швидше і якісніше виконувати свою роботу. Крім того, доповідач підкреслив, що за умов використання даної технології більшістю банків, результат буде досягнутий не тільки в покращенні обслуговування клієнтів, а й в зменшенні банківських ризиків за допомогою створення бази кредитоспроможних клієнтів.

Анастасія Волощук (студентка факультету банківських технологій Севастопольського інституту банківської справи Української академії банківської справи НБУ) у роботі “Протидія легалізації злочинних заходів в Україні” зазначила, що відмивання злочинних доходів – це складний процес, який охоплює безліч операцій, проведених різними методами, що постійно вдосконалюються. Також визначено, що найпопулярнішим інструментом, який використовується в схемах відмивання злочинних доходів в Україні є готівка. Високі показники тінізації економіки, індексу корупції, економічної злочинності свідчать про недостатню ефективність фінансового моніторингу в Україні.

Максим Щеглюк (студент кредитно-економічного факультету Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана) презентував свою роботу “Формування дохідності ОВДП на первинному ринку”, зазначивши, що у світовій практиці ринок внутрішніх запозичень за умови правильного розподілу коштів стримує зростання державного боргу. Кошти, отримані від випуску облігацій використовуються на розвиток економіки, інвестиційних та інноваційних проектів. Також Максим наголосив, що залучення ресурсів за допомогою внутрішніх державних позик обмежується можливостями національного фондового ринку, високою вартістю обслу-

говування внутрішніх боргових зобов'язань, низьким рівнем довіри населення та високим рівнем тінізації економіки.

Про складність ринкових механізмів функціонування іпотечного ринку розповіла у доповіді “Моделювання розвитку ринку іпотечного кредитування в Україні” **Олена Манзюк** (студентка економічного факультету Київського національного університету ім. Тараса Шевченка). Вказано, що для визначення найкращої моделі, яка враховуватиме всі особливості української системи ІК в коротко- та довгостроковій перспективі, використано метод TOPSIS та на основі застосування методів сценарного моделювання і сформованого автором алгоритму дій, було прогнозовано 2 варіанти розвитку ринку ІК в Україні: оптимістичний (U-подібний) – іпотечний ринок матиме стрімкий приріст обсягів наданих кредитів; песимістичний (W-подібний – матимуть місце різкі коливання обсягів портфеля іпотечних кредитів банків України). Підсумовуючи, Олена зазначила, що, незважаючи на кризову ситуацію, що склалася на внутрішньому та зовнішніх фінансових ринках, прогнозується повільне зростання ємності ринку ІК, який у перспективі може перетворитися на один із найбільш динамічних сегментів фінансового ринку України.

Високу цікавість та жваве обговорення викликали доповіді **Віталія Іолтуховського** (“ІVgcf та ІVdcps, як індикатори впливу банківської системи на розбудову економіки”), **Ганни Сич** (“Колівання депозитних ставок як сигнал до девальвації”), **Олександри Ковальчук** (“Антикризові заходи центральних банків провідних країн світу”), **Віктора Довганя** (“Аналіз дюрації кредитного і депозитного портфелів комерційних банків України”), **Владислава Лавренюка** (“Сутність системно важливих банків”), **Владислава Корнєєва** (“Світовий досвід антикризового грошово-кредитного регулю-

вання та напрямки його адаптації до вітчизняних реалій”), **Марії Борис** (“Страхування кредитних ризиків на фінансовому ринку України”), **Олесі Беспалої** (“Втрати економіки України від фінансової кризи”) та інших.

Підсумовуючи результати проведення конференції, завідуючий кафедрою банківської справи ТНЕУ, д. е. н., професор **Олександр Валерійович Дзюблюк** відзначив актуальну тематичну спрямованість наукового заходу. Грошово-кредитне регулювання набуває ключової ролі у перебігу всіх економічних процесів. Аналізуючи події перебігу світових економічних криз та фінансових потрясінь, основну увагу було звернуто на причини їх виникнення. Актуальною проблемою сучасної економічної науки слід вважати те, що вона не змогла передбачити ті конкретні умови розвитку національних господарств, котрі в кінцевому підсумку і спричинили розгортання кризових явищ. Це пов’язано із тим, що традиційний підхід економічної науки спрямований на дослідження процесів у реальному секторі і розгляд фінансового сектору як такого, що обслуговує виробництво і споживання через організацію грошового обігу та кредитування. Та, насправді, у певний момент часу умови розвитку світової та національної економік почав диктувати не реальний сектор, а фінансовий, точніше банківський сектор, тобто провідну роль в економічному розвитку почали відігравати саме банківські установи. При цьому завідуючий кафедрою банківської справи зауважив: якщо можливості комер-

ційних банків обмежені обсягом залучених ресурсів, то центральні банки вільно здійснюють емісію грошових коштів. Олександр Валерійович звернув увагу на те, що основні регулятори в сучасних умовах наділені подвійним мандатом. Це означає, що головна мета центральних банків, яка полягає у забезпеченні цінової стабільності, тобто низького рівня інфляції унаслідок кризових явищ, була відсунута на задній план, а головним завданням центральних банків провідних країн світу нині постає забезпечення низького рівня безробіття. Таким чином, банківська система сьогодні стає ключовим гравцем в економіці, а тому банківська наука та спеціалісти банківської сфери відіграють важливу роль у перебігу економічних процесів. Завідуючий кафедрою банківської справи подякував усім студентам і аспірантам, які знайшли можливість взяти участь у конференції, та побажав їм не зупинятися на досягнутому, здобувати нові творчі вершини і хороші результати у науковій діяльності, а також висловив сподівання на подальшу творчу співпрацю студентів наукових гуртків кафедр банківської справи ТНЕУ зі студентами інших вищих навчальних закладів.

За підсумками роботи конференції підготовлено аналітичну записку “Оптимізація грошово-кредитного регулювання в контексті забезпечення макроекономічної стабільності в Україні та підвищення ефективності функціонування вітчизняної банківської системи”, яку направлено у Національний банк і Верховну Раду України.